

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่การเลือกตั้งเมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา การเมืองในประเทศไทยมีปัญหามากมาย จะเห็นได้จากหลังการเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรี ถึงสามคนด้วยกัน โดยเริ่มจากคนแรก คือ นาย สมักร สุนทรเวช (29 มกราคม 2551 - 9 กันยายน 2551) คนที่สอง คือ นาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์ (18 กันยายน 2551 - 2 ธันวาคม 2551) และ คนที่สาม คือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (17 ธันวาคม 2551 - 31 พฤษภาคม 2553 (ช่วงเวลาที่ทำการวิจัย)) ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ของประเทศไทย การเข้ามาบริหารประเทศของรัฐบาลดังกล่าว มีปัญหาความขัดแย้งมากมายหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองและสังคม ความขัดแย้งดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับจนไม่อาจแก้ไขได้โดยการเจรจาหรือหาคนกลางเข้ามาแก้ไขปัญหา

ถึงแม้ว่าความขัดแย้งดังกล่าวจะมีมาก่อนหน้านี้ แต่ก็ไม่ได้แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายอย่างชัดเจนให้เห็นเหมือนหลังการเลือกตั้งเมื่อ 23 ธันวาคม 2550 หลังการเลือกตั้งดังกล่าว นายสมักร สุนทรเวช จากพรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้ง เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสม 6 พรรค จากผลการลงคะแนนเสียงเลือกนายกรัฐมนตรีในรัฐสภาเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2551 โดยได้รับคะแนนเสียง 310 เสียง ขณะที่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ได้คะแนนเสียง 163 คะแนน แต่หลังจากการเข้ามารับตำแหน่งดังกล่าวก็มีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยต่อการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนาย สมักร สุนทรเวช กลุ่มดังกล่าวอ้างเหตุผลว่า นาย สมักร สุนทรเวช เป็นเสมือนตัวแทน (nominee) พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และการเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีดังกล่าว ก็เพื่อช่วยเหลือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งประเด็นนี้เองก็เป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งทางการเมืองที่เริ่มจะรุนแรงมากขึ้นกว่าที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีต ต่อมาวันที่ 9 กันยายน 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยในกรณีที่ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการสิ้นสุดความเป็นนายกรัฐมนตรีของนาย สมักร สุนทรเวช ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 267 ประกอบมาตรา 182 (7) เนื่องจากรับเป็นพิธีกรกิตติมศักดิ์ ของรายการ “ชิมไปบ่นไป” และ “ยกโขยง 6 โมงเช้า” ซึ่งคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีมติเป็นเอกฉันท์ 9 ต่อ 0 เสียง เห็นว่า นาย สมักร สุนทรเวช กระทำการต้องห้ามขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 267 เรื่องคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรี จึงทำให้การ

เป็นนายกรัฐมนตรีของนาย สมักร สุนทรเวช สิ้นสุดลง ในวันดังกล่าวทันที และได้สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มที่สนับสนุนนาย สมักร สุนทรเวช เป็นอย่างมาก

ต่อมา วันที่ 17 กันยายน 2551 สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเลือก นาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 26 ต่อจากนาย สมักร สุนทรเวช โดยมีคะแนนเสียงที่สนับสนุน 298 เสียง ขณะที่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่มีคะแนนสนับสนุน 163 เสียง การเข้ามาดำรงตำแหน่งของนาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์ ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองมาโดยตลอด โดยมีการประท้วงจากกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์ (กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือ พธม. ซึ่งรู้จักกันในนามกลุ่มคนเสื้อเหลือง) จนมีการใช้กำลังเข้าปราบปรามกลุ่มดังกล่าวอย่างรุนแรง ในวันที่ 7 ตุลาคม 2551 เป็นเหตุให้ประชาชนเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าว สถานการณ์ทางการเมืองก็เริ่มรุนแรงขึ้นตามลำดับ มีการประท้วงจากกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จนนำไปสู่การบุกยึดท่าอากาศยานของกลุ่มประท้วงดังกล่าว แต่ก่อนที่สถานการณ์ดังกล่าวจะบานปลาย ในวันที่ 2 ธันวาคม 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยคดียุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคภูมิใจไทยไปโดยจากคำวินิจฉัยดังกล่าว จึงทำให้ นาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์ ในฐานะรักษาการหัวหน้าพรรคพลังประชาชนต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปโดยปริยาย จากสถานการณ์ดังกล่าวยิ่งเพิ่มความไม่พอใจให้กับกลุ่มที่สนับสนุนพรรคพลังประชาชนมากขึ้น จนมีการกล่าวหากันว่าระบบตุลาการของไทยมีสองมาตรฐานในการตัดสินคดีความ

ในวันที่ 15 ธันวาคม 2551 สภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีมติเลือก นาย อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ของประเทศไทย การเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีดังกล่าวก็มาพร้อมกับปัญหาต่าง ๆ ในทางการเมือง และยังมีการกล่าวหาจากบุคคลบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช. ซึ่งรู้จักกันในนามกลุ่มคนเสื้อแดง ว่ารัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทหาร จนนำมาสู่การประท้วงจากกลุ่มดังกล่าว เพื่อต่อต้านการเข้ามาบริหารประเทศ การต่อต้านดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการประท้วงในรัฐสภา หรือ การประท้วงนอกรัฐสภา โดยมีแกนนำกลุ่มต่อต้านทำหน้าที่รวบรวมประชาชน จากภาคต่าง ๆ มาชุมนุมประท้วงในกรุงเทพมหานคร มีการใช้สัญลักษณ์ในการแสดงออกทางการเมือง โดยกำหนดสีแดงเป็นสีที่แสดงถึงการต่อต้านรัฐบาลชุดนี้

เหตุการณ์ทางการเมืองเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับจนกระทั่ง เดือน เมษายน 2552 กลุ่มต่อต้านรัฐบาล ได้รวมตัวกันประท้วงขับไล่รัฐบาล โดยเข้าควบคุมสถานที่สำคัญ ๆ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และบริเวณราชประสงค์ การประท้วงดังกล่าว เกินความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะควบคุมสถานการณ์ให้สงบได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงจึงต้อง

ออกมาทำหน้าที่ควบคุมสถานการณ์โดยมีการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่รักษาความสงบ หลังจากเหตุการณ์สงบ ก็มีการกล่าวหารัฐบาลว่าใช้กำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐปราบปรามประชาชน โดยมีการใช้อาวุธสงครามเข้ามาปราบปราม เปรียบเหมือนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือ กรณีพฤษภาทมิฬ (พฤษภาคม 2535) แต่เหตุการณ์ดังกล่าว ก็ไม่สามารถที่จะทำให้รัฐบาลยุบสภา หรือลาออก ดังนั้น การต่อสู้ของกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่ากลุ่มคนเสื้อแดงก็ยังดำเนินต่อไปตามวิถีทางในการต่อสู้ของกลุ่มดังกล่าว

การต่อต้านรัฐบาลดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องมีการจัดเวทีชุมนุมประท้วงที่ถนนราชดำเนิน การประท้วงดังกล่าว เป็นการกดดันรัฐบาลให้ยุบสภา หรือลาออก มีการใช้วิธีเจรจาเพื่อให้กลุ่มดังกล่าวเลิกการชุมนุมประท้วง แต่การเจรจาก็ไม่เป็นผล สถานการณ์ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นจนมาถึงช่วงเดือน เมษายน 2553 สถานการณ์ก็มาถึงจุดแตกหักระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง มีการปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงอย่างจริงจัง เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้กล่าวหาว่ากลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมีกองกำลังที่ติดอาวุธสนับสนุน จากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2553 รัฐบาลใช้เจ้าหน้าที่รัฐเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง โดยมีแนวคิดห้ามใช้อาวุธร้ายแรง มีเพียงโล่กับกระบอง เท่านั้น แต่เหตุการณ์ในวันดังกล่าว กลับรุนแรงกว่าที่คิด มีกองกำลังที่ติดอาวุธไม่ทราบฝ่ายเข้ามาช่วยกลุ่มผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มผู้ชุมนุมเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก จากเหตุการณ์ทั้งหมดมีการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ ในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นไปในแนวทางที่เห็นด้วยกับรัฐบาล หรือ แนวทางที่เห็นด้วยกับกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง มีการแสดงความคิดเห็นในหลายแง่มุมตามแต่ละสื่อที่นำเสนอ

การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จากหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ที่มีบทบาทและมีอิทธิพลในการถ่ายทอดแนวคิดหรือความคิดเห็นในทางการเมือง ที่เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่สะท้อนปัญหาทางการเมือง ในรูปแบบการนำเสนอต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การนำเสนอข่าว การวิเคราะห์ การนำเสนอข้อคิดเห็น การนำเสนอทางออก บทกวี ฯลฯ และมีการนำเสนออีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจคือ การ์ตูนการเมืองเป็นการนำเสนอในแบบตลกขบขัน เสียดสีประชดประชัน หรือล้อเลียนการเมืองในช่วงสถานการณ์นั้น ๆ มีการนำเสนอในรูปแบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนคำพูดที่ใช้ โดยการวาดภาพลายเส้นอย่างง่าย ๆ และเป็นการนำเสนอแบบตรงไปตรงมา

การเข้ามาบริหารประเทศของรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในช่วงตั้งแต่วันที่รับตำแหน่ง คือวันที่ 17 ธันวาคม 2551 เป็นต้นมา รัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นรัฐบาลที่ถูกตั้งประเด็นในเรื่องของความชอบธรรมของการเป็นรัฐบาล เป็นรัฐบาลที่ต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองมากมาย รวมทั้งการที่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เคยเป็นผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภา และพรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้าน เมื่อได้เป็นรัฐบาล จึงได้มีกำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งนโยบายหลาย

นโยบายถูกตั้งข้อสังเกตจากหลายฝ่าย ในลักษณะต่าง ๆ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านก็จะตั้งข้อสังเกตว่าเป็นนโยบายเลียนแบบนโยบายของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หรือนักวิชาการบางส่วนก็ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นนโยบายประชานิยม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบมากมายในอนาคต เป็นต้น นโยบายของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยังถูกจับตามองจากสังคมว่ามีการดำเนินการที่ไม่โปร่งใสและมีการทุจริตคอร์รัปชัน ความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การนำของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รวมถึงตลอดถึงการดำเนินการของรัฐบาลในการเผชิญหน้ากับกลุ่มต่อต้าน และการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ ถูกนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ในรูปแบบของการ์ตูน เช่น หนังสือพิมพ์มติชน ซึ่งถือเป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นหนังสือพิมพ์ของ “คอกการเมือง” ก็มีการนำเสนอความคิดเห็นที่มีต่อรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในรูปแบบการ์ตูนใน 2 คอลัมน์ คือ การ์ตูนสด และการ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านการ์ตูนทั้ง 2 คอลัมน์ ดังกล่าวในช่วงเวลานับตั้งแต่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รับตำแหน่ง จนถึง 31 พฤษภาคม 2553 (ช่วงเวลาของการศึกษาวิจัย)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาสาระทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่นำเสนอผ่านการ์ตูนการเมืองโดยสื่อมวลชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การสื่อสารทางการเมืองในการ์ตูนการเมืองเกี่ยวกับรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ประเด็นเนื้อหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งเสนอผ่านการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ดังนี้

1. ความชอบธรรมของรัฐบาล

1.1 ความชอบธรรมทางการเมือง

1.1.1 การจัดตั้งรัฐบาลและลักษณะการยอมรับจากกลุ่มต่าง ๆ

1.1.2 ลักษณะภาวะผู้นำของนายกรัฐมนตรี

1.1.3 บทบาทและพฤติกรรมของคณะรัฐมนตรี

1.2 ความชอบธรรมทางกฎหมาย

2. เสถียรภาพของรัฐบาล

2.1 ความไร้เอกภาพของรัฐบาลผสม

2.2 ประสิทธิภาพของรัฐบาล

2.2.1 ความสามารถในการแก้ไขปัญหา

2.2.2 การกำหนดนโยบายของรัฐบาล

2.3 ประสิทธิภาพของรัฐบาล

2.3.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.3.2 ผลของนโยบาย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาการรื้อฟื้นการเมืองนี้เป็นการศึกษาจากคอลัมน์การ์ตูนสด และการ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ช่วงระหว่างวันที่ 17 ธันวาคม 2551 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2553 โดยเน้นประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบถึงลักษณะเนื้อหาสาระทางการเมืองที่น่าเสนอผ่านการ์ตูนการเมืองโดยสื่อมวลชน

5.2 ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์การเมือง ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว